

KENNARASAMBAND Íslands
Laufásvegi 81 • IS-101 Reykjavík • Sími 595 1111 • Fax 595 1112
ki@ki.is • www.ki.is

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 4.11.2019

Efni: Umsögn Kennarasambands Íslands um tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum 2020-2013. Þingskjal 102 – 102. mál.

Kennarasamband Íslands (KÍ) hefur fengið til umsagnar tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í jafnréttismálum fyrir árin 2020-2023, þingskjal 102, 102. mál. KÍ fagnar þingsályktuninni og styður hana en leggur áherslu á að fjárveitingar til allra málaflokka eru af skornum skammti og þyrfti að endurskoða þær svo þessi mjög svo þarfa og væna áætlun komist til framkvæmda.

Fyrri umsögn lítillega breytt

KÍ leggur sérstaka áherslu á grein 15 um **jafnrétti í skólastarfi** og lýsir yfir ánægju sinni með fyrirætlanir um að fjölga kennaranemum og körlum í grunnnámi kennaranáms, auka viðurkenningu á störfum stéttarinnar, stuðning við kennara á fyrstu árum í kennslu sem og bæta starfsumhverfi og starfsþróun þeirra. Hér duga þó ekki orðin tóm.

Grein 15.1 *Karlar og kennsla* vekur þó sérstaka athygli og vill KÍ benda á að að fjölga þarf kennurum hvers kyns sem þeir eru vegna yfirvofandi alvarlegs kennaraskorts og að Samstarfsráð um starfsþróun kennara er ekki rétti aðilinn til að bera ábyrgð á aðgerðum þar sem það lauk störfum 30. september 2019 og ekki hefur verið tekin nein ákvörðun um hvar málefnum þess verður fyrirkomið. Kennarasambandið telur að ábyrgð á þessu verkefni hljóti að vera Mennta- og menningarráðuneytisins sem fái til þess fjármagn og vinni verkefnið í nánú samstarfi við háskóla sem mennta kennara, KÍ og viðsemjendur þeirra í tengslum við kjarasamningagerð.

Viðbót

Grein 15.2 *Brotthvarf drengja úr námi og nemenda með annað móðurmál en íslensku* er verulegt áhyggjuefni. Menntun er besta jöfnunartækið sem völ er á og við vitum að margt fólk með annað móðurmál en íslensku stendur höllum fæti og nýtur ekki sömu tækifæra og þeir sem hafa íslensku að móðurmáli. Rannsaka verður hvað veldur að brotthvarf drengja er meira en stúlkna og hverju þarf að breyta til að hækka megi menntunarstig drengja sem vitað er að er lægra en stúlkna hér á landi og hefur verið bent á í skýrslu OECD frá 2019 í töflu A1.2 (Key Facts for Iceland in Education at a Glance 2019).

	Tertiary attainment of 25-34 year-olds, by gender	2008	2018	2008	2018
Table A1.2	Men	29%	39%	31%	38%
	Women	39%	56%	40%	51%
	Total	33%	47%	35%	44%

Grein 15.3 *Jafnrétti og kynbundið náms og starfsval* er samtvinnað. Jafnréttisnefnd KÍ telur að jafnréttisnáemi samfélagsins alls megi tendra í gegnum skólakerfið en það er langhlaup. Jafnréttisnefnd hefur þegar sent frá sér opið bréf til allra rektora og stjórnenda kennaranáms á Íslandi þar sem hvatt er til þess að **jafnréttis og kynjafræði sem kennslugrein** verði gert að skyldufagi í öllu kennaranámi og verði fagið tengt við hvert skólastig svo undirbúa megi kennara sem best til síns starfs. Þetta er ekki í fyrsta sinn sem jafnréttisnefnd sendir frá sér slíka hvatningu því samskonar bréf var sent árið 2016 og áskorun um jafnréttisfræðslu send til stjórnenda allra skóla á landinu árið 2017. Ennfremur hefur jafnréttisnefnd KÍ farið fram á áheyrn ráðherra mennta- og jafnréttismála til að fylgja málflytningi sínum eftir. Ljóst er að um leið og kennarar öðlast það jafnréttisnáemi sem þarf til að miðla jafnréttishugsun til nemenda, beint og óbeint, má ætla að það hefði áhrif til langframa á kynbundið náms og starfsval enda er það einn liður þess sem fjalla þarf um undir grunnþættinum jafnrétti og í kynjafræði. Endurmenntun kennara þarf að taka mið af þessum mikilvæga þætti, því ekki gengur að einn kennari sinni jafnréttismenntun og annar grafi undan henni. Því þarf að setja fjármagn í endurmenntun kennara á öllum skólastigum sem yrði eyrnamerkt jafnréttisfræðslu.

Greinar 15.4, 16.1 og 15.2 tengjast allar. Jafnrétti í félagslífi í framhaldsskólum og jafnrétti og öryggi í leik-, grunn- og framhaldsskólum og íþrótta og æskulýðsstarfi skiptir gríðarlegu máli og er fagnaðarefni að talað er um jafnrétti og öryggi til jafns í þessum greinum. Reyndar þyrfti einnig að minnast á öryggi í félagslífi framhaldsskólanema þar sem rannsóknir sýna að klámneysla drengja í framhaldsskólum er mikil og er pressa til neyslunnar að sama skapi mikil. Mikil klámneysla skerðir lífsgæði og eykur misrétti. Drengir segjast leita í klám, meðal annars til að fá þá kynfræðslu sem þá skortir. Vitað er að klámneysla breytir viðhorfi til kynlífs og nándar, valdajafnvægis og ofbeldis. Þessi viðhorfsbreyting meðal drengja ætti að vekja ugg þar sem vísbendingar eru um að kynbundið og kynferðislegt áreiti og ofbeldi meðal framhaldsskólanema hefur aukist (sjá t.d. Kolbrún Hrund Sigurgeirsdóttir og Þórður Kristinsson, 6. júlí 2019 <http://netla.hi.is/greinar/2019/rvn/09.pdf>). Tryggja verður að allir nemendur fái kennslu við hæfi en óþjálfaðir kennarar veigra sér við að kenna ungmönnum sem þurfa svo miklu meira en kynfræðslu. #Metoo afhjúpaði kynferðislegt og kynbundið áreiti og ofbeldi innan íþróttahreyfingarinnar. Það sýnir svo ekki verður um villst að tryggja verður verðandi þjálfurum, íþrótta- og heilsufræðingum og tómstunda og félagsmálafræðingum jafnréttis- og kynjafræði í sínu námi. Kynfræðsla verður alltaf að vera hluti af kynjafræðslu.

Á fundi okkar með allsherjar- og menntamálanefnd í síðustu viku vöknudu spurningar meðal nefndarmanna. Til að rökstyðja enn frekar málflytning okkar um ríka þörf fyrir jafnréttis og kynjafræði kennslu í skólum, þá eru nokkrar rannsóknarniðurstöður teknar saman í grein eftir Þorgerði Einarsdóttur og Ingólf Ásgeir Jóhannesson, frá 2011 <http://netla.hi.is/menntakvika2011/030.pdf>. Páll Magnússon spurði um hvar fjallað væri um kynjuð viðhorf og má finna áhugaverða greiningu á þeim í grein eftir Hrafnhildi Snæfríðar- og Gunnarsdóttur og Þorgerði Einarsdóttur frá 2011 <https://skemman.is/bitstream/1946/15868/1/Kannski-erum-vi%C3%B0.pdf>.

Jafnréttisnefnd KÍ vill ítreka að skólakerfið í heild sinni er annað hvort hluti af vandanum eða lausninni hvað varðar viðhorf sem viðhalda misrétti í samfélaginu. Menntun gegnir lykilhlutverki í því að vekja samfélagið til meðvitundar um mikilvægi jafnréttis, til aukins frelsi

einstaklinganna og farsældar samfélagsins alls. Að auki bendir nefndin á að í síðustu framkvæmdaáætlun 2016-19 í lið 15.c. var gert ráð fyrir að koma á samstarfi við nefndina. Slíkt samstarf varð aldrei að veruleika og vill nefndin koma því á framfæri að hún er meira en tilbúin til samstarfs.

Virðingarfyllt
f.h. Kennarasambands Íslands

Hanna Björg Vilhjálmsdóttir
Forkona Jafnréttisnefndar KÍ

Sigrún Birna Björnsdóttir
sérfræðingur í vinnuumhverfis- og jafnréttismálum